



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvr gensis

Continens. Fvndationes Et Erectiones Monasteriorvm, Et Ecclesiarum
Collegiatarum, &c. per Boiarum, ac loca quædam vicina

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

Privilegium Tegernseensis Monasterii, Per Hainricvm Sextvm & Fridericum
secundum Romanor. Imperator. datum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13591

Magni, Lodouici, Carolomanni roborata & ab omnium districtione personarum immunis, donec Laicorum tradita Dominio, Claustrum & officinas Monachorum cum vxoribus habitare cœperunt & sordebant canibus claustra sacrata domus, ex quo Monachis stipendiis suis ereptis, tota ibi religiosa deperit vita & spurcicia atq; nefariis rebus inualescentibus, mox coelesti vindicta Monasterium & omnia eius ædificia, cum libris & Ecclesiastico cultu igni concrematur. Nos ergo Imperiali miseratione huic loco hæcenus prolapsò succurrere volentes, per interuentum dilectissimi Nepotis ac fratris nostri Ottonis Ducis, supradictorum Regum & Imperatorum auctoritatem sequentes, ipsi Cœnobio, Tegarinsco dicto, in pago Sundergoe, & in Comitatu Luitpoldi Comitis sito, & in honore Apostolorum, Petri & Pauli, atque Quirini Martyris dedicato, secundum regularem vitam, Hartuicum nomine præfecimus Abbatem; quem, etiam cum loco illi à nobis commissò in Mundeburdium nostræ defensionis suscipientes, sibi & omnibus huic loco succedentibus Abbatibus, sub regia & imperatoria tuitione manere, ac nostra auctoritate concessimus; ita vt ipse præfatus Abbas, suiq; Successores, sub regia & imperiali defensione, rectitudinem illius Monasterij deinceps habeant, omnesq; res ad prædictum Monasterium, jure modò aspicientes, vel quas Deus illuc in futuris amplificare voluerit, in pratis & alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, viis ac inuis, cum decimatione totius Abbatia, & præsentis ac futura sylvarum extirpatione, sub Abbatis eiusdem loci potestate, absque vllius personæ contradictione, perenniter subsistant. Insuper etiam Monachis præsentibus ac futuris inter se eligendi Abbatem, nostræ Maiestatis Imperio, potestatem concessimus, & vbicunq; eorum naues, siue carri, vel sammarij aduenerint, absque telonei exactiōe pertranscant. Et, vt hæc nostræ concessiōnis auctoritas firma in futuris temporibus & inconuulsa permaneat, hoc nostræ Maiest. præceptum inde conscribi & manu propria subtus notatum, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

SIGNVM Domini Ottonis, inuictissimi Imperatoris Augusti.

HILDIPOLDVS, Episcopus & Cancellarius ad vicem Willigisi Archicapellani recognoui. Data quarto Idus Iunij, Anno Dominicæ incarnationis 979, indictione. 6, anno verò regni secundi Ottonis X I V. Imperij autem II. Actum Bruomadæ feliciter, Amen.

PRIVILEGIUM TEGERNSEENSIS
MONASTERII, PER HAINRICVM SEXTVM
& Fridericum secundum Romanor. Imperator.
datum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Fridericus secundus diuina fauente clementia Rom. Imperat. semper Augustus, Ierusalē & Siciliae Rex &c. Si ad Ecclesias & loca venerabilia benignè dirigimus aciem mentis nostræ, ac eorum profectibus intendimus diligenter, ne dum æternæ retributionis merita, sed & laudis præconium consequimur temporalis. Inde est igitur, quod notum volumus vniuersis Imperij fidelibus, tam præsentibus quàm futuris, quod cum Hainricus venerabilis Abbas Monasterij Tegernseen. dilectus Princeps & fidelis noster, ad nostræ Maiestatis præsentiam accessisset, quoddam priuilegium eidem Monasterio suo, à Diuo Augusto Imperatore Hainrico, charissimo patre

patre nostro, inclytæ recordationis indultum nostræ celsitudini præsentauit, & humiliter supplicauit, vt priuilegium ipsum innouari, & quæ continebantur in eo, ipsi & Successoribus suis, ac Monasterio supradicto confirmare de nostra gratia dignaremur. Cuius priuilegij tenor talis est.

HAINRICVS sextus diuina clementia Rom. Imper. & semper Augustus. Bonam & religiosam consuetudinem antiquorum Regum seu Imperatorum imitantes, honestis personis atq; venerabilibus locis Maiestatis nostræ defensionem impendere ac præsidium debemus; quatenus & Imperij nostri sublimitas exinde clarius eniteat, & diuina gratia largius nobis salutis & auxiliij suffragium impendat. Nos siquidem ex relatione Illustrium virorum & ex priuilegijs antecessorum nostrorum liquidò compertum habemus, quòd duo Comites Otkarius & Albertus Regali prosapia exorti, in pago Bauariæ, qui Sundergau dicitur, quoddam Monasterium Tegernsee nomine, magnis atq; copiosis expensis laudabiliter condiderunt, & diuiciis magna gloria sublimatū magnorū Regum Pipini, Caroli, Ludouici, Carollomanni cōiuentia & arbitrio principalem atq; regalem Abbatiam instituerunt, ibique trium Martyrum corpora Quirini, Chryfogoni, Castorij, venerabiliter collocauerunt. Cumq; eadem Ecclesia à primo foundationis tempore, in Monachalis Ordinis disciplina per dies multos plurimum profecisset, ab Arnolde Duce Noricorum, affectante Rom. Imperium & discordante cum Rege Heinrico, primò redditibus despoliatā, & penè vniuersa, quibus ditata & dotata fuerat per beneficium transferunt in usus Laicorum in hac discordia sibi famulantium. His malis imminenti⁹ & temporalibus stipendiis deficientibus, defecit utiq; diuini seruitij cultus & dispersis personis, quæ ad militandum Deo ibidem collectæ erant, Laici Claustrum & officinas Monachorum cum vxoribus inhabitare cœperunt, quorum porcis & canibus sacra loca fordebant. Et cum multæ nefariæ res inualescerent, Monasterium & omnia eius ædificia, cum libris & Ecclesiastico cultu, cœlesti vindicta igne concremantur, processu temporis Otto secundus interuentu Nepotis sui Ottonis Ducis Bauariæ & Sueuorum, aliorumq; Illustrium virorum, Imperiali miseratione intendens prolapsò Monasterio succurrere, & quendam Hartuicum nomine præfecit Abbatem, quem etiam cum loco illi commissò in Mundiburdium suæ defensionis suscipiens, sibi & omnibus huic Monasterio succedentibus Abbatibus, sub Regia & Imperatoria tuitione subsistere, sua autoritate concessit. Et vt ipse Abbas præfatus, suiq; successores sub Regia & Imperiali defensione regimen ipsius Ecclesiæ de cætero possideant, nihilominus indulset, cuncta quoq; ad præfatum Cœnobium pertinentia, vel quæ in futuro munificencia Regum & Imperatorū, largitione Pontificum, oblatione fidelium adipisci poterit, tam quæ sitis quam inquisitis, in pratis & in alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarum ue decursibus, venationibus, piscationibus, melenadinis, viis & inuis, cum decimatione totius Abbatia, & præsentis ac futura Syluarum excirpatione sub Abbatis eiusdem loci potestate, absq; omnium personarū contradictione perenniter esse constituit. Insuper etiā Monachis tam præsentibus quàm futuris, liberam potestatem & facultatem eligendi Abbatem de Maiestatis suæ imperio concessit, & vbiq; eorum naues siue Carri vel Sammarij aduenerint, absq; Telonei transeant exactione. Nos igitur intuitu diuinæ gratiæ prædictorum Imperatorum, nec non dilectissimi Patris nostri, sælicis memoriæ, Friderici Imperatoris vestigia sequentes, cuncta quæ illi statuerunt, & nos eadem autoritate approbamus, Ecclesias quoque & Basilicas in suis doribus erectas, singulariter exprimentes, cellam beati Martini, quæ Diethramicella dicitur, quam de præfato Cœnobio fundatam & dotatam esse cognouimus,

Ecclesias Gsmunden, Egerden, Wäkirchen, Rircherspürn, Warngew, Walde, Holzkirchen, Busenchaim, Sachsenkäm, Piburgh, Hadelaching, Harde, Isenpach, Kempnaten, Münnechen, Cronav, Phrumpach, Vatersteten, Walchstat, Serchingen, Vnholtzingen, Celle, Streneberck, & Basilicas in Achelien, in Finsingen ad S. Leonhardum, cum fundis & prædiis adiacentibus & plebe. Confirmamus etiam huic Monasterio autoritate nostra hæc prædia in Leuben, in Wachavv, in Cresenpach, in Piburch, in Isenpach, in Ostermünchen, in Warngew, in Otolsingen, in Hechingen, in Finsingen, Vnholtzingen, in Hetnapach.

PRÆTEREA quæcunq̄ue generantur in humo, vel quæ latent sub terra, siue sint venæ falis vel ferri, vel argenti vel auri, vel cuiuslibet metalli, eidem loco concedimus & corroboramus. Et quia redditus, de quibus Imperio seruire tenebantur, sunt per Arnoldum Ducem ablatis, neque nobis, neque alicui Successorum nostrorum Regum & Imperatorum, aliquod seruitium ab eodem Cœnobio conferri facimus, vt hi qui omnipotenti Deo militaturi ibidem collecti fuerint, abundantiori studio valeant Deo seruire &c. Nouerit ergo vniuersitas fidelium, quod jam prædictum locum, sic in nostram & omnium Successorum nostrorum Regum & Imperatorum protectionem suscepimus, vt sit Regalis Abbatia in perpetuum omnimoda libertate sublimata, & ab omni subiectionis obligatione libera, vt nullus Episcoporum vel Archiepiscoporum, vel Ducum, vel Marchionum, vel Comitum, vel aliqua omnino persona, præsumat hanc molestare, vel à Iuris sui statu dimouere. Si Dux Bavarie DEI compunctus amore, vel Abbatis & fratrum placatus obsequio aliquos redditus, de antiquis ablatis redditibus Monasterio restituere voluerit, nostro permissu & beneuolentia fieri concedimus & stabilimus, vt Dux illius Ducatu succedens, vel aliquis Successorum suorum, ea quæ per nos statuta sunt, nullatenus possit refringere. Compertum etiam habemus, decorem, atque reuerentiam eiusdem Monasterij ex Aduocatorum importunitate & praua consuetudine valde imminutam esse, & antiquam pulchritudinem antecessorum nostrorum diligentia, decenter exornatam, in eadem domo penè deletam audiimus. Nos autem antiquorum Regum & Imperatorum institutionibus honorem deferentes, & iustis precibus dilecti consanguinei nostri, Manegoldij eiusdem Monasterij Abbatis facilem aditum indulgentes, quæcunq̄ in eadem domo, vitiosa consuetudo aut iniqua exactio, ex Aduocatorum violentia, vel cæterorum hominum negligentia emeruisse videtur, ex consensu Berchtoldi Ducis Meranie, qui nunc in præsentiarum Aduocatus est, iudicio atque sententia Principum penitus reprobauimus, specialiter panum & cæterarum rerum, quæ in Epiphania Aduocato fiebant de cætero exigi & offerri prohibuimus. Statuimus quoq̄ vt Abbas absque omni respectu Aduocati Castaldiones, Officiales, Villicos, Mansionarios in locis necessariis provideat atque disponat, vectores ad vinum deportandum, sicut voluerit, exhibeat, Officiales Abbatis, coci, pistores & reliqui quicunq̄ue in emunitate Monasterij Abbati & fratribus ministrare consueuerint, si rixati fuerint, eorum Aduocato non cogantur, inde rationem reddere, si vulneribus se inuicem læserint & legitimis quarimoniis euocati fuerint, Aduocatus emendationem atque vindictam, absque odio & saluo honore Abbatis imponat. Scultetos & pcones de cætero nullos instituat, ad quod officium Abbas viros aptos, quos voluerit provideat: ab his autem quos Castaldiones & dispensatores Abbas instituerit, Aduocatus nihil contra voluntatem Abbatis exigat. Porro exactioes frumenti siue aliarum rerum, quas Aduocatus singulis annis à Clericis eiusdem Monasterij, à Villicis & Man-

Mansionariis facere cōsueuerat, de cætero fieri nostra auctoritate inhiuimus. Ad hæc mandando præcipimus, vt nullus de cætero Aduocatus Ministerialibus eiusdem Monasterij violentiam aut iniuriam studeat inferre, quod si attentare præsumpserit, nostram Maiestatem is qui læsus est, appellare non differat. Si quis Ministerialium, extra sui Monasterij Collegium, matrimonium contraxerit, omne patrimonium cum feudo ab eadem Ecclesia conquisito liberè, & sine omni contradictione Monasterio succedat, nullo malo ad alienandum præueniente ingenio. Nullus etiam ibi Aduocatus hæreditario jure existat, sed Abbas cum fratrum & Collegij consilio, iustum & idoneum defensorem licenter eligat, qui postquam de jure & rebus Ecclesiæ conseruandis, per Sacramentum certitudinem fecerit, Bannum à Rege vel ab Imperatore suscipiat, quod si postmodum Sacramenti oblitus fuerit, & jura Ecclesiæ violauerit, & tam ipsos Monachos quàm eorum homines & possessiones, hospitationibus & indebitis placitis & exactiōibus vexauerit, Abbas regia suffultus auctoritate hanc plenam potestatem subrogandi sibi meliorem Aduocatum & vtiliorem habebat, de legitimis & annalibus ipsorum Aduocatorum placitis, sic Principū sententia decreuimus, sicut coram Imperatore Heinrico quarto diffinitum habemus.

STATVVM habemus, vt ad placitum cuiuslibet Aduocati, semel in anno, quando præceptum fuerit omnes pertinentes certis in locis conueniant, ibiq; in seruitium suum plus non exigat, nisi duos modios Tritici & duos porcos, tres cados vini vel medonis, decem cados ceruisiæ, quinq; modios auenæ in pabulū equorum triginta. Vt autem ea quæ ad vsus fratrum pertinent minus distrahantur, hæc subscripta in vsu Aduocatorum sunt deputata, videlicet, satisfactio temeritatum, ita tamen, vt si qua dispendia fratres in suis rebus patiuntur, primò eis sua restituantur, & tertia pars Bannorum sit Aduocatorum, duæ partes sint Abbatis & fratrum, Wergelda Abbatis & fratrum sint, & mancipium pro mancipio. Præterea si Prælati Ecclesiæ, aliqua necessitate cogente, damnum sibi vel rebus suis illatum, saluo ordine suo recuperare non valuerint, ipsos Aduocatos in competentem locum aduocent, vbi causas querimoniarum diligenter discutiant, nihilque ibi ab eis vel eorum Colonis, quasi sub iustitia exigant, sed cum charitate, hoc quod eis impensum fuerit accipiant. Sanè fratribus eiusdem Monasterij præsentibus, atque futuris, imitatione dilectissimi Patris nostri Friderici Imperatoris, aliorumque Antecessorum nostrorum Regum & Imperatorum, liberam facultatem eligendi Abbatem concedimus, electus inuestituram à Rege, vel ab Imperatore per Sceptrum accipiat, nihil tamen dari curiæ de iustitia exhibeat, eo quod redditus & prædia primæ foundationis, per Arnoldum Ducem Bauariæ distracta sunt, vt prædictum est, sed quod daturus est pro suo arbitrio fiat & pro bona voluntate, nec cogantur ire in expeditiones Imperatorum. Insuper quæcunq; bona ad idem Cœnobium pertinere videntur, siue futuris temporibus, iustis & rationabilibus modis prouenire poterunt, salua & illibata eidem perpetuo jure permanere decreuimus. Et ne quisquam hominum vniuersa hæc nefario ausu præsumat inuadere, occupare, minuere, vel quolibet modo alienare, cuncta sub nostræ Maiestatis tuitione suscepimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Si quis autem contra hanc nostræ auctoritatis paginam temerè venire præsumpserit, centum libras purissimi argenti fisco nostro persoluat, & totidem supra dicto Monasterio componat. Vt autem hæc nostræ potestatis auctoritas firma futuris temporibus & incohuulsa permaneat, præsentis scripti & sigilli nostri attestatiōe corroboramus. Huius rei testes sunt, Henricus Wirzburgenfis Episcopus.

Otto Frisingensis Episcopus, Conradus Abbas de Salueld, Heroldus Abbas de S. Burckhardo in Wirzburg, Berchtoldus Dux Merania, Comes Albertus de Pogen, Comes Fridericus de Abenberg, Comes Vricus de Perge, Comes Berchtoldus de Perga, Berchtoldus Burggravius de Henneperck, Comes Sifridus de Vechingen, Waltvinius de Steine, Berchtoldus de Liffeldorf, Rupertus de Vrac, Cuno de Menzenbergk, Sifridus Marscalcus de Hagenavv, Eberhardus Marscalcus de Anebos, & alij quaza plures. Acta sunt hæc, Anno incarnationis Dominicæ, M. C. XCIII. Indictione vndecima, Regnante Domino Henrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo Anno Regni eius vicefimo tertio, Imperij verò tertio, Datum apud Wirzburgk, XV. Calend. Iulij.

Nos autem præfati Abbatis, dilecti Principis nostri deuotis supplicationibus benigniter inclinati, attendentes quoq; deuotionem sincerã, quam idẽ Abbas habere dinoscitur erga nostrã celsitudinem Maiest. considerantes etiã, quod exhibeamus obsequium Deo gratum, si Progenitorum nostrorum Diuorum August. memoriæ recolendæ, vestigia prosequentes, circa profectum prædicti Monast. tam liberaliter intendimus, quia libenter prædictum privilegium, sicut de verbo ad verbum superius scriptum est, iustissime innouari, & quæ continentur in eo prænominate Abbati, Successoribus suis & Monasterio sæpè dicto de innata benignitatis nostræ gratia, perpetuò confirmamus. Vt autem hæc nostræ confirmatio robur obtineat perpetuæ firmitatis, præfens privilegium fieri & sigillo Maiestatis nostræ iustissime communiri. Huius rei Testes sunt, Berchtoldus Venerus, Patriarcha Aquilegiensis, Eberhardus Salisburgensis Archiepiscopus, L. Regimus Archiepiscopus, Sifridus Ratisponensis Episcopus, Carolus Sedunensis Episcopus, Episcopus Tergestinus, Henricus Præpositus Pataviensis, Conradus Præpositus Indicensis, Leopoldus Illustris Austriae & Saria Dux, Otto Dux Merania & Palatinus Burgundia, Bernhardus Dux Carinthia, Rainaldus Dux Spoleti, Rapero Comes Palatinus & frater eius Comes Hainricus de Ortenberch, Vricus de Pecka, Aldemarus de Kuenting, Engelhardus & frater eius Fridericus de Adelechavv, Conradus de Hohenloe, Comes Romandiola, Albertus Rundessinde, Gotfridus de Salzburgeck, & alij quam plures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis Millefimo, ducentesimo, trigesimo, Mense Aprili, tertiæ Indictionis, Imperante Domino nostro Friderico Dei gratia laudatissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem & Sicilia Rege, Anno Imperij eius decimo, Regni Ierusalem quinto, Regni verò Siciliae tricesimo secundo feliciter. Amen. Datum apud Fogiam, Anno, Mense & Indictione præscriptis.

ADDITIONES.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Conrado* Abbati Monasterij beati *Quirini* iuxta lacu *Tegernsee*, eiusq; fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam, p̄fessis in perpetuum. Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, vt locis & p̄sonis ipsius auxiliũ deuotione debita implorantib; tuitionis p̄sidiũ impendere debeamus. Quia sicut iniusta postulantib; null; tribuendus est effect; sic legitima & iusta desiderantiũ nulla est differenda petitio, p̄sertim eorũ, q; cũ honestate vitæ & laudabili morũ cõpõsitione gaudẽt omnipotẽti Domino deseruire. Ea, p̄pter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationib; benignũ impertientes assensũ, p̄fatu monasteriũ, q; vtiq; à nobilib; viris *Adalberto* & *Occario* germanis fratribus, Illustribusq; Comitibus in suo fundo